

פרק שלשים ותשעה

המשך המכתב: ממעשה השלטים יש ללמוד קליוחומר בענין הפסל ולבטל את הגזירה.

- 306 „והנה אז היה הענין בשלטים אשר לא נמצאה עליהם כל צורה; ועכשו — פסל במדת ענק, ואף גם זאת. אז הקימו (את השלטים) בארמון המשגיחים, ואילו עכשו אומרים להקים (את הפסל) לפני ולפנים, בקודש הקדשים, אשר בו נכנס הכהן הגדול רק פעם אחת בשנה, היינו ביום שנקרא: יום הצום, להקטיר קטורת ולהתפלל לפי מנהגי אבותינו על שפעת טוב, שובע ושלום לכל האנשים. ואם ימצא איש מיתר היהודים, או גם מזרע הכהנים, לא מן האחרונים במעלה, אלא מאלה שמקומם סמוך ל(כהן הגדול שהוא) ראשון, והאיש הזה יכנס שמה, אם לברו ואם יחד עם הכהן הגדול; יתר על כן, אם הכהן הגדול עצמו יכנס בשני ימים בשנה, או אפילו ביום ההוא (ביום כפור) שלש פעמים, או ארבע פעמים — אחת דתו למות. כל כך שקד המחוקק על קדושת דביר המקדש עד 308 שגזר, כי מכל המקומות (הקדושים) רק המקום ההוא יהיה אסור בכניסה ובמגע. ועכשו הגע בעצמך, כמה מיתות נכונים לקבל עליהם האנשים הנזהרים כל כך בענינים אלה. אם יראו, כי מכניסים את הפסל פנימה, עתידים הם, לדעתי, להרוג משפחות שלמות, את נשיהם ובניהם, ולסוף יקריבו גם את עצמם על חללי ביתם. כזאת היתה 309 איפוא החלטת טיבריוס. ואבי זקנך המובחר בכל השליטים שבכל הדורות אשר נקרא לראשונה בשם סבסטוס (אבגוסטוס) בגלל מעלותיו הטובות ואשרו הגדול ואשר גרם לשלום שיתפשט בכל הארצות, בים וביבשה עד לקצות הארץ, מה עשה? כאשר נודע לו 310 משפט בית מקדשנו, כי אין בו כל תמונה מעשה ידי אדם שתשמש סמל נראה לטבעו של הבלתי־נראה, התפלא מאד ונתן כבוד לשמו. הוא לא טעם מן הפילוסופיה בקצה המזלג בלבה, אלא מלא וחזר ומלא בה את כרסו כמעט יום יום. יש אשר שנה ועבר בזכרוננו על

למודי הפילוסופיה אשר תפשמ משכבר בשכלו, ויש שערך שיחות (פילוסופיות) עם אנשים משכילי-מבני חבורתו. כי כאשר ישב במסבות שבת-אחים-יחד הקדיש את רוב הזמן לעניני השכלה, בחפצו שלא רק הגוף, אלא גם הנפש תקבל את המזון המתאים.

פרק ארבעים

המשך המכתב: אוקטאביינוס אבנוסטוס ויוליה אבנוסטה הראו חבה גלויה לעבודת בית המקדש בירושלים.

- 311 „אמנם יש בידי להביא ראיות רבות המראות על רצונו הטוב של אבגוסטוס אבי שבך (ביחס אלינו), אך בשתים מהן אסתפק. ראשית, כאשר נודע לו, כי נוהגים זלזול בענין הנדבות (הנשלחות) לבית המקדש, פקד על נציבי מדינות אסיה לתת ליהודים בלבד את הרשות להתאסף בבתי כנסיותיהם (לשם מגבית הנדבות). כי האספות הנערכות שם לא לשם משתאות ושתית יין לשכרה הן נערכות, ולא כדי לחתור תחת יסודות השלום, אלא להפך, הן משמשות אולפנות לבני עליה להורות את מדת הענוה והיושר. שמה יביאו את נדבותיהם מדי שנה בשנה והן נשלחות על ידי שליחי מצוה לבית המקדש
- 313 להקריב קרבנות בדמיהן. ובכן צוה שלא למנוע את היהודים מהתאסף, כדי לקבל כסף לשלוח ירושלימה לפי חוקי אבותיהם. ולא בדברים בלבד פקד כזאת, אלא גם במעשים. כדי להוכיח את אמתות הדבר, אדון, הנני מצרף בזה מכתב פקודה אחד ששלח קאיוס נורבאנוס פלאקוס ומתוכה מתחור תוכן הפקודה שקבל מאת הקיסר. והנה פתשגן הכתב: „מאת קאיוס נורבאנוס פלאקוס הפרוקונסול —
- 315 אל נגידי אפסוס ברכת שלום! הקיסר כתב לי, כי חפצו לתת ליהודים למקומותיהם להתאסף לפי מנהגם העתיק ולקבץ כסף לשלוח ירושלימה. רצוני שלא יעכבו את היהודים בדבר הזה. ולכן כתבתי לכם זאת למען תדעו שכך צריך להיות לפי פקודתו“. האין זאת ראיה ברורה, רבון, לכונתו הרצויה של הקיסר אשר חלק כבוד לבית מקדשנו? שהרי הוציא מכלל החבורות שנאסרו לפי החוק את אספות

- 317 היהודים הנקהלים לשם (מגבית) תרומות ולשם מעשים אחרים. ועוד ראייה ברורה אחת אשר אינה נופלת בערכה מן הראשונה בהוכיחה את מחשבתו הטובה של אבגוסטוס אשר חשב (על מקדשנו). הוא צוה להקריב מהכנסותיו מדי יום ביומו עולות כסדרן לאל עליון והקרבתו הללו נקרבים עד היום הזה; הקרבתו הם: שני כבשים ופר אחד. בהם הגדיל הקיסר את כבוד המזבח, אף כי ידע נכונה, שאין שם כל פסל לא בגלוי ולא בסתר. אכן שליט גדול זה אשר גם 318 בפילוסופיה לא נפל משום איש, חשב בלבו, כי מן הנחוץ שיועד איזה מקום מיוחד בחלל העולם למקדש האל הבלתי־נראה, ובמקדש הזה לא תמצא כל תמונה נראית בעינים. והדבר הזה יגרום לעורר תקוות טובות (בלב האנשים) ולהשפיע ברכות עד לאין ערוך.
- 319 צדקת האיש הגדול הזה היתה לעינים גם לאם סבתך יוליה אבגוסטה. היא פארה את בית מקדשנו בספות זהב ובבזיכים וברוב תשורות יקרות אחרות. ומה ראתה על ככה גם היא, הלא בפנים לא היה כל פסל? הלא מדרך הנשים שדעותיהן קלות וזולת הדברים הנתפשים בחושים אין בכוחן להשיג דבר אשר בשכל יסודו. ברם 320 האשה הזאת עלתה גם בזה על כל (בנות) מינה ככלל דבר. היא רכשה לה השכלה משוכללה גם בכשרונותיה הטבעיים וגם בתרגילים, והגיעה בהשכלה למעלת הגבר. שכלה נתחדד כל כך, עד שקל היה לה להשיג עינים שכליים, מאשר דברים מוחשיים. את אלה חשבה רק לצלליהם של הראשונים.

פרק ארבעים ואחד

המשך מכתבו של אנריפס: יאה לקיסר ללכת בדרכי אבותיו ולהטות חסד ליהודים. — בקשת אנריפס, לבס ישפילו קאיוס לאחר שהוא עצמו גידלו והמליכו.

- 321 „ומאחר שיש לך, רבון, דוגמאות כאלה של חבה והסברת פנים לעמנו מצד אנשים שהיו כולם קרוביך ובני משפחתך, מביניהם יצאו הורייך ואומניך, הם גידלוך עד שהיית לאיש, עליך לקיים מה

- 322 שקיים כל אחד מהם. הם הם הממליצים על חוקינו, שליטים לפני שליט, אבגוסטים לפני אבגוסטוס, זקנים ואבות המשפחה לפני ניגם ונכדם, רבים לפני יחיד, וכביכול פותחים פה ואומרים: אל תשבית את החוקים אשר נשתמרו עד היום הזה כרצוננו וחפצנו. ואם גם לא יביא עליך בטול החוקים כל צרה (בנוכה), הנה העתיד לוט בערפל ואין מקום לרגש בטחון גמור אפילו לאמיצי לב, אם אינם
- 323 כופרים לגמרי בכוח אלהים. ימים ינקופו, אם ארצה לתנות את כל החסדים שעשית עמדי. חוץ מזה לא יתכן להפוך ענין נכבד כל כך לדבר טפל לענין אחר, ברם גם אם אחריש, המעשים עצמם יפצחו
- 324 פה ויענו בקול: אתה התרת אותי מכבלי ברזל, מי האיש אשר לא ידע זאת? אולם אל נא, שליט, תכבלי בעבותות קשות מאלה. כי (בחבלים) אשר הסרת ממני היה אסור רק חלק אחד מגופי, ואילו (החבלים) הנכונים לי (חבלי) הנשמה הם, והם עתידים להעיק עליה
- 325 לכל חלקיה. אתה הרחקת ממני את (אימת) המות אשר היתה מרחפת תמיד על ראשי, וכאשר כמעט מתי מרוב פחד, נפחת בי נשמת חיים, וכאילו הקימות אותי לתחיה מבין המתים. שמור לי, שליט, את חסדך, לבל יפקד מקום אגריפס שלך בין החיים. הלא האנשים ידמו, כי לא למען הציל את נפשי שחררתני, אלא כדי שאסבול צרות קשות עוד
- 326 מן הראשונות, ואמות מתוך פרסום רב. אתה הואלת לתת לי סגולה טובה אשר אין באנשים נכבדה ויקרה ממנה, את המלוכה. בראשונה חלקת לי מדינה אחת, אחרי כן הוספת עליה מדינה אחרת גדולה מן הראשונה, את הארגוב ואת הגליל. והנה, אדוני, אל נא תקפח את צרכי חיי הנחוצים לאחר שהשפעת עלי דברי מותרות כאלה, ואחר שהוצאתני מאפלה לאור גדול, אל נא תשליכני למקום חושך
- 327 וצלמות. נכון אני לוותר על כל הגדולה ההיא, ואקבל עלי באהבה את חיי (עניי) אשר חייתי זה לא כבר. הכל אמיר בדבר אחד: בקיום חוקינו. כי מה יאמרו עלי בני עמי, ומה יאמרו כל האנשים האחרים? הלא מן ההכרח, שיחשבו עלי אחת משתים: או כי הנני בוגד בעמי,
- 328 או כי אינני כבר ידידך כבראשונה. כלום יש אסון גדול מאלה? כי

אם יחד כבודי בקהל ידידיך, חרפת בגידה תכסה את ראשי, אם לא
 אשמור על מולדתי, לבל יאונה לה כל רע, ועל בית מקדשנו, לבל
 יהללוהו. הלא אתם, גדולי הארץ, דרככם להציל את ידידיכם החוסים
 בצל הוד שלטונכם הבלתי מוגבל. ואם בלבך מקננת איזו איבה נסתרה 329
 אלי, אל נא תאסרני בכבלים, כמו שעשה טיבריוס, וגם תפיג מלבי
 כל חשש, שמא יאסרוני מחדש, אלא תצוה להמיתני כרגע. כי מה
 בצע בחיי, הלא רק חסדך הוא מקור תקותי וישועתי.”

פרק ארבעים ושנים

קאיוס נעתר לבקשת אגריפס, אבל התחרט בטהרה וצוה להכין
 ברומי פסל אחר בשביל בית המקדש שבירושלים.

את המכתב הזה חתם ושלח אל קאיוס. והוא עצמו נשאר כלוא 330
 בביתו נרעש ונפחד, וכל מחשבתו — מה יהיה סופו של דבר. כי
 הסכנה אשר נשקפה (ליהודים) לא היתה קלה, לא רק לאלה הגרים
 בארץ הקדושה, אלא גם ליהודים הנמצאים בכל מקומות הישוב היה
 צפוי גרוש, עבדות ושמד. כאשר קבל קאיוס את המכתב וקרא אותו 331
 התקצף מאד לכל מאמר משום שלא הצליח להוציא לפועל את יזמתו,
 אך יחד עם זה נתפעל מטענותיו של אגריפס ובקשותיו, וככה הלל
 אותו וגינה חליפות: גינה אותו על שאתו פנים יותר מדי לבני עמו 332
 אשר הם לבדם מתקוממים נגדו וממאנים להכיר באלוהותו; אבל
 גם הלל אותו מפני שלא הסתיר מאומה ולא כחד תחת לשונו, והדבר
 ההוא, לפי דברי קאיוס, סימן לנפש של בן חורין ורם היחש. ואחרי 333
 שקאיוס נתפייס למראית עין חנן את אגריפס בתשובה רצויה, ונעתר
 לו בענין החשוב והנכבד, לבלתי הקים את הפסל. ואל פובליוס
 פטרוניוס נציב סוריה צוה לכתוב, כי לא יכניס כל תמורה בבית
 המקדש. אמנם החסד אשר נטה (ליהודים) לא היה שלם, כי הוא 334
 הוסיף נופך שהיה בו כדי להטיל על היהודים אימה קשה. הוא הוסיף
 לכתוב כדברים האלה: „אם ימצאו אנשים בערים הקרובות — מבלעדי
 העיר הראשה — אשר ידבם לבם להקים מזבחות, או מקדשים, או

תמונות, או פסילים לשמי, או לשם בני משפחתי, ו(היהודים) יעכבום מעשות את הדבר הזה, יענשו המפריעים באשר הם שם, או ישלחו אליי". דבר זה עלול היה לשמש יסוד לקטטות ולמלחמת אזרחים, ובלי משים נתבטל ערכו של החסד שעשה כביכול עמנו בתום לבב. הלא אפשר היה לראות מראש, כי (הזרים) ימלאו את כל הארץ פסילים יותר משנאת היהודים מאשר מהערצת קאיוס. והיהודים לא יוכלו לראות בעיניהם את בטול חוקי אבותיהם ולהחריש, ולו גם היו הענוים והשקטים מכל האנשים אשר על פני האדמה; וקאיוס יחרוץ משפט קשה על הקנאים ויצוה שוב להקים את הפסל בבית המקדש. אולם בהשגחת אלהים המפקח אשר עיניו משוטטות בכל ושופט בצדק ובמישרים לא קם איש מן השכנים לעשות דבר נגד החוקים, ולא התעוררה כל בהלה העשויה להמיט צרה גוראה במקום נזיפתו הקלה (של קאיוס). אבל מה בכך — יאמר האומר — שהאנשים שקטו, אם קאיוס לא נח ולא שקט? כי מיד התחרט על חסדו, ובלבו התחדשה התשוקה אשר הגה לפני זמן קצר. הוא צוה לעשות ברומי פסל אחר מארך ולצפותו זהב, ואת הפסל שבצידון הונחת, פן יתקומם העם כאשר יעבירוהו משם (לירושלם). וכך ישב העם בשלוה, ובלבו לא יתעורר כל חשד ומתוך מנוחה שלמה יובא הפסל חרש בספינה, ומבלי שידע ההמון יוקם הפסל לפתע פתאום.

פרק ארבעים ושלושה

תאוד אפיו של קאיוס: הפכפכנותו והליכותיו המזורות עם אנשים, שאיפתו לרחוק את רגלי השכינה.

את המזמה הזאת חשב להוציא לפעולות בעת הפלגתו בספינה למצרים. בלבו היתה אהבה עזה לאלכסנדריה, ובכל נפשו השתוקק לנסוע שמה ולשהות שם זמן רב, אחרי שיזכה לראות את העיר. הוא חשב, כי העיר הזאת גידלה וטיפחה את (הרעיון על) דבר אלהותו, משאת נפשו, והיא תהיה לאות ולמופת לערים אחרות

להעריצו, שהרי היא הגדולה בערים, ואין דוגמתה בכל ארצות הישוב ליפעת הנוף; והרי האנשים או העמים הפחותים במעלה שואפים לחקות את מעשי האנשים והמדינות המפוארים.

- 339 אכן קאיוס היה מטבעו הפכפכן בכל הליכותיו, ואם עשה מעשה טוב, מיד התחרט עליו, וכאילו התאמץ להרבות את מכאוביהם וצרתם של האנשים, כדי למחות בזה את זכר הטוב אשר עשה.
- 340 והנה דוגמאות: הוא הוציא אסירים אחדים לחופש בלי כל יסוד, ואחרי כן צוה לאסרם שנית והביא עליהם צרה קשה מן הראשונה.
- 341 כי כבר נואשו מכל תקוה. ושוב היו אחדים שקאיוס הוציא את גזר דינם לגלות, והם התעתדו כבר למות; לא מפני שידעו בנפשם, כי עשו פשע שענשו מיתה, או שראוים הם בכלל לאיזה עונש אחר, ואפילו לעונש קל, אלא מפני שידעו את אכזריותו הקשה של השופט לא קוו לצאת זכאים בדין. אנשים אלה חשבו שכבר יצאו מידי הסכנה שיראו לנפשם וישו על פסק הדין של גלות כעל הון רב, והיה הדבר בעיניהם כאילו הושבו על כנם. והנה כעבור זמן קצר בלא שאירע דבר חדש, שלח קאיוס אחדים מאנשי הצבא להרוג כאחד את האנשים הטובים והאצילים אשר השתקעו כבר באיים השונים כאילו במולדתם, ונשאו באהבה את עול יסוריהם. ובזה גרם,
- 343 כי בתי נגידי רומי עטפו אבל מר וכבדו. ויש שנתן לאחדים כסף במתנה ואחר כך תבע את הכסף מידם, לא כהלואה שלוקחים בעדה רבית ורבית דרבית, אלא כגנבה, וככה הסכה קבלת הכסף לאנשים נזק עצום. יען כי המעט להם לאנשים האומללים, כי נאלצו להשיב את המתנה, הנה הפסידו גם את כל הונם אשר ירשו מאבותיהם, מכני משפחתם ומידידיהם או שרכשו בעצמם, אם עסקו בדברים המביאים הכנסות. ולאנשים האמידים אשר התברכו בלבם, כי מאד יקרו בעיניו, התחפש קאיוס שוב כידיד ורע, וגרם שיוציאו את כל ממונם לשם חיי חמדה. הם בזבזו הרבה כסף בנסיעות אשר נסעו בחפזן מבלי לחשוב ולהתבונן בדבר, והרבה כסף הוציאו במסבות.

345 ויש שהפסידו את כל הונם להכנת סעודה אחת, ואחרי כן נאלצו ללוות כסף ברבית; כל כך כסף היו מפזרים. ולפיכך נמצאו אחדים אשר הדירו עצמם מקבל טובות מידי קאיוס, שהרי ידעו, כי לא תצמח מזה כל תועלת, וכי הטובות אינן משמשות אלא תחבולה
 346 למשכם ברשת פורענות קשה. וכן היה (קאיוס) זר ומוזר בדעותיו לגבי כלם, וביחוד לגבי עם היהודים אשר נטר להם איבה עזה בלבו. הוא העביר לרשותו את בתי הכנסיות שבערים השונות, החל באלכסנדריה, ומלא אותם תמונות וצלמי דמותו — כי מי שמרשה לאחרים להקים פסילים (בפועל), הרי שהוא עצמו מקימם בכוח — ואת בית המקדש אשר בעיר הקודש, שנשאר לפלטה ומני אז לא חלו בו ידי איש כי חשבוהו למקלט קדוש מאד, אמר להקדיש לכבוד עצמו ולהסב את שמו ל„(מקדש) זוס המפואר החדש הוא קאיוס“. מה אתה סח? האומנם, בן־אדם, תשאף ללכוד את מרומי
 347 על ואת השחקים, ולא תסתפק בהמון מדינות גדולות, איים, עמים וגלילות הארץ אשר שפכת שלטונך עליהם, ולא להים לא תאבה להשאיר דבר עלי אדמות, לא מדינה ולא עיר? יתר על כן, הגה תהגה מזמות לקחת ממנו את המחוז הצר ההוא הנערץ והנקדש בסוד שיח נביאי קודש, לבלי השאיר במחוזות כל העולם כלו שריד וזכר להערצת אלהים וליראתו אשר הוא אלהי אמת חי וקים? אמנם
 348 תקוות טובות צפויות ממך לגזע האנושי! הטרם תדע, כי תפתח מעיני צרות תכופות, מעשי נבלה וזדון אשר לא יעשו ואף לחשוב עליהם לא יתכן? * * *

פרק ארבעים וארבעה

צירי היהודים והיונים לפני קאיוס. התולי הקיסר ביהודים שאינם סבירים באלהותו.

349 והנה ראוי להזכיר את אשר ראינו ושמענו, בבואנו כצירים (אל קאיוס) להלחם את מלחמת הכלל. אך נכנסנו, הכרנו לפי מבטו ותנועותיו, כי לא לפני שופט אנחנו עומדים, אלא לפני שטן הצורר

- 350 אותנו יותר מאנשי ריבנו. כי מחובותיו של השופט היה: לשבת כסא למשפט יחד עם יועציו אשר נבחרו בגלל מעלותיהם הטובות, ולחקור את הענין הנכבד אשר לא עסקו בו במשך ארבע מאות שנה ואך עתה הוגש בראשונה למשפט על ידי רבבות יהודי אלכסנדריה; ולהעמיד את בעלי הדין ואת מליציהם לשני הצדדים, ולשמוע גם את טענות המאשימים וגם את טענות הממליצים לפי (הזמן הקבוע ב) מדת המים; לקום ולהמלך בדעת היועצים בדבר פסקהדין אשר עליו להוציא בצדק ויושר, ואילו הוא עשה מעשה עריץ המטיל אימה בפניו הזועמות ולא ידע חנינה. ולא זו בלבד 351 שלא עשה כלום מן הדברים אשר הזכרנום עתה; הוא קרא לשומרי שני פרדסיו הנקראים על שם מיצינאס ולמיאה, וצוה לפתוח לפניו את השערים של כל בתי אחוזותיו, מפני שבדעתו לבקר בכלם בדיוק. כי שני הפרדסים הללו סמוכים זה לזה וגם קרובים לעיר, ובהם התעכב קאיוס זה שנים או שלשה ימים. מקום זה נועד להיות בימה אשר בה יוצג לפנינו המחזה הנוגע בגורל כל עמנו. 352 ואנחנו נקראנו לראות את פניו וברכנו אותו והשחנו את ראשינו ארצה מתוך יראת הכבוד והערצה נאותה וקראנו לו בשם אבגוסטוס קיסר. והוא החזיר לנו שלום, והראה לנו כל כך אותות חבה ואהבת הבריות, עד שאמרנו גואש גם להצלחת עניננו וגם לחיינו. והוא אמר לנו מתוך לעג וצחוק: „האתם הנכם היהודים שנואי האלים אשר לא תאמינו באלהותי, אם כי כל האנשים האחרים הכירו בה כבר, ורק באל (אחד תאמינו) שאסור לכם להגות את שמו באותיותיו?” וקאיוס נשא ידיו למרום והוציא מפיו מלים אשר לא יתכן לשמוע אותן, ומה גם להזכירן בפירושו. וצירי אנשי ריבנו נתמלאו ששון ושמחה בחשבם על יסוד הדברים הראשונים שיצאו מפי קאיוס, כי הצליחו כבר במשלחתם. המה מוללו באצבעותיהם ורקדו ברגליהם, ברכו את קאיוס וכינוהו בכל כינויי האלים.

פרק ארבעים וחמשה

מהלך המשפט בין היהודים והיונים לפני קאיוס. השיחות
המקוטעות לא הביאו את הענין לידי נמר.

- 355 ואיסידורוס, איש בליעל ומלשין, בראותו כי קאיוס יפיק רצון מן הכנויים האלה הנעלים על הטבע האנושי, הוסיף לדבר: „עוד תרבה לשנוא את (היהודים) גם את הנוכחים וגם את בני עמם, אם יודע לך, כי הם עוינים אותך ומחללים את שמך. כי בעוד שכל האנשים מזובחים זבחי תודה לשלומך, הנה האנשים האלה בלבד מסרבים לזבח. ובאמרי האנשים האלה גם ליתר היהודים אני מתכווין”. 356
- אז קראנו קול אחד: „אדון קאיוס! דבת שוא מוציאים עלינו, כי באמת הקרבנו גם אנו זובחים גדולים הקרבנו. ואנחנו לא עשינו כמנהג האחרים אשר יורקו את הדם על המזבח ואת הבשר יקחו עמם הביתה לאכול בסעודות וכרות, אלא שרפנו את הזבחים כליל באש קודש, ולא פעם אחת בלבד, אלא שלש פעמים: ראשית, כאשר לקחת בידך את רסן השלטון; שנית, כאשר שבת לאיתנך מן המחלה הקשה ההיא אשר נחלו עליה יחד עמך כל ארצות הישוב; שלישית, כאשר צפינו מלאי תקוה לנצחונך על הגרמנים”. 357
- והוא ענה: „נניח שהקרבתם באמת, אך מה בצע כי הקרבתם לשם (אל) אחר בעד שלומי, אם לא הקרבתם לשמי אני”. לשמע הדברים האלה אשר הוסיף על (הגדופים) הראשונים, מיד בעתתנו פלצות נוראה ואותותיה נראו גם על פנינו. קאיוס טרם כלה לדבר, והנה קם והלך מארמון לארמון והתבונן לכל חדרי האנשים והנשים, גם לתחתיים וגם לעלילים. מקצת חלקי הבנין גיבה מפני לקויים שונים שבהם, ובעצמו המציא חלקי בנין אחרים במקומם, וצוה לעשות כמתכונתם ביתר פאר. ואנחנו רצים אחריו, עולים ויורדים, והיינו 359
- ללעג ולקלס בפי יריבינו, כבמשחקי המימוס. כי אמנם מעשה מימוס היה הדבר: השופט העמיד פנים כמאשים, והמאשימים — כשופט רע אשר ישים לו את השנאה לקו ולמשקולת, ולא (לדין דין) אמת

- 360 לאמתו. ואם השופט, ובפרט שופט גדול כמותו, יעקל את המשפט, מן הצורך לחשות. כי גם השתיקה היא כעין התנצלות, וביחוד אם אין אפשרות לענות על שאלותיו וחקירותיו (של השופט), מפני שהמנהגים והחוקים הקיימים כובלים את הלשון, בולמים את הפה ושמים לו מחסום. 361 לאחר שנתן הוראות שונות בדבר הבנינים, פנה אלינו בשאלה חמורה: „מדוע תנורו מבשר החזיר?“ לשאלה זו פרצו משטינינו בשחוק גס. ראשית מפני שהדבר הביא להם קורת רוח באמת, ושנית מפני שחפצו להחניף לקאיוס, ולכן עלצו למראית עין כאילו נאמרו דבריו בטוב טעם ודעת. ומשום כך רגו עליהם אחד ממשרתי קאיוס המלויים אותו, שהרי יש בזה משום זלזול בכבוד השליט אשר סכנה גם לחייך לפניו למי שאינו ממקורביו. ואנחנו 362 ענינו, כי שונים הם חוקי עם ועם, ושגם אנשי ריבנו אסורים במאכלות שונים כמונו. ואחד (ממנו) הוסיף עוד, כי יש רבים אשר אינם טועמים מבשר הכבש, אף כי בשר זה קל מאד להשיגו. לזה ענה קאיוס בצחוק: „הצדק אתם, כי בשר זה לא יערב לחד“. ככה 363 היו מהתלים ולועגים בעוד אנחנו שרויים במבוכה. לאחרונה התעורר קאיוס ואמר: „חפץ אני לדעת, מה הן הזכיות שאתם נשענים עליהן בדבר אורחותכם?“ התחלנו לדבר ולבאר את הענין.
- 364 אמנם כאשר לקחה אזנו רק שמץ מן ההתנצלות, ונוכה, שאין לדחותה בקש, הפסיקה בראשיתה בטרם יכולנו להציע את הנמוקים הכי נכבדים. הוא קפץ בהפזון לתוך ארמון גדול, סבב אותו מכל עבריו וצוה לקבוע בכל החלונות מסביב אבנים שקופות הדומות לזכוכית לבנה שאינן חוצצות בעד האור, אבל סוככות בעד הרוח והשרב. אחרי כן שב מבלי למהר כבר, ושאל בנחת: „ומה 365 טענותיכם?“ אמרנו להמשיך בהרצאתנו, והנה רץ שוב לארמון אחר וצוה להקים שם תמונות עתיקות. ככה נפגעו ונעלבו זכויותינו, וכמעט נרמסו ונבוסו, ואנחנו עמדנו דלים ורקים וחסרי אונים, ומדי 366 רגע ורגע חכינו למות מאפס תקוה. ונשמותינו לא קמו בנו, כי מרוב אימה פרחו ממנו אל אלהי אמת להתחנן אליו, כי ישכך חמת

אל שקר. ורחמי אלהים נכמרו עלינו, והפך את כעסו של קאיוס 367
 לחמלה. הוא נעשה נוח יותר ואמר כדברים האלה: „דומה, שאנשים
 אלה הם יותר עלובים מאשר רעים ובגלל סכלותם אינם מאמינים,
 כי תכונה אלהית נפלה בגורלי“. אחרי כן התרחק מאתנו וצוה
 גם עלינו ללכת.

פרק ארבעים וששה

יאושם של צירי היהודים אחרי צאתם מלפני קאיוס. גם
 מצדדיהם מלפנים פנו להם עורף.

ואחרי שנמלטנו מן המקום הזה אשר נהפך מבית משפט לבית 368
 חזיון ולמאסר, שאפנו רוח בכבודת. כי שאון השורקים, הלועגים
 והמהתלים המשתובבים היה גדול (כשאון) בבית החזיון; וכמו
 במאסר גדלו יסורינו שנגעו עד הלב, והמכאובים וענוי הנפש כלה
 מחמת הגדופים שגדף קאיוס את אלהים והאימה שהטיל עלינו שליט
 גדול כמוהו. הן הוא לא דרש מאתנו עלבון אחרים, שכן אז אפשר
 היה לפייסו על נקלה, אלא עלבון עצמו בגלל אלהותו אשר אליה
 נשא את נפשו. שהרי ידע, כי רק היהודים לא יאבו להודות בה ולא
 יוכלו לקבלה. ואנחנו לא גרתענו מפני המות מאהבתנו את החיים, 369
 כי בנפש חפצה היינו הולכים לקראת המות כלכת לקראת אלמות,
 אילו היה הדבר עתיד לתת חזוק לחוקינו. ואולם ידענו, כי לריק
 נמות וכל תועלת לא תצמח מזה, גם גדולה תהיה הכלימה, שכן
 העול הנעשה לצירים יסוב אל חיק שולחיהם. ולפיכך התאמצנו 370
 להתאושש כפי יכלתנו. אך דאגות אחרות החרידו אותנו, כי נמצאנו
 במבוכה בלי לדעת, מה תהיה החלטת קאיוס, מה תותדעתו ומה
 פסקהדין אשר הוא עומד להוציא. היתכן כי תפש את דבר משפטנו
 בעוד שהוא לא שם לב לעובדות שונות? מה קשה הדבר, שגורל כל
 היהודים לארצותיהם תלוי בנו, חמשת הצירים! ואם קאיוס ישא 371
 פנים לשונאינו, מה היא העיר אשר יושביה ישמרו עוד על המנוחה
 ולא יתנפלו על תושביה (היהודים)? איזה בית-כנסת ישאר עוד

בקדושתו? איזו זכות מזכיות האזרח תשמר לאלה המסדרים את חייהם לפי החוקים אשר הם מורשת היהודים? כל זכויותיהם, הן זכויותיהם המיוחדות והן המשותפות לכל אנשי עיר ועיר, תהפכנה כספינה בלב ימים, תשברנה ותרדנה לעמקי התהום. רעיונות כאלה הציקו לנו, וכמעט אבדנו בענינו, כי באו מים עד נפש. גם אלה שתמכו בנו תחלה למראית עין פנו לנו עורף. ובקראנו להם לא נשארו על עמדם בפנים (ארמון קאיוס), אלא נשתמטו מרוב פחד. כי ידעו היטב את תשוקת קאיוס להחשב לאלהים.

372

ואחרי שדברנו בדרך כלל על סבת איבתו של קאיוס לכל עם

373

היהודים, מן הראוי להציע את כתב ההמלצה. * * *